

8. Русова С.Ф. справа народньої освіти на Україні / С. Русова // Світло. – 1911. – Кн. I. – С. 52-63.
9. Сикорский И.А. О постановке преподавания и воспитания сообразно естественному ходу умственного развития / И.А. Сикорский // Русская школа. – 1900. – № 2. – С.32-46.
10. Чепіга (Зеленкевич) Я.Ф. Вибрані педагогічні твори : Навч. посіб. / Яків Феофанович Чепіга (Зеленкевич) / [Упор., наук. ред. Л.Д. Березівська]. – Х. : „ОВС”, 2006. – 328 с.
11. Школьная диететика: учение о сбережении здоровья детей, посещающих школу / Изложил по доктору Г. Клинке В. Фармаковский. – [6-е изд.]. – Симбирск, 1878. – 189 с.
12. Штифурак В.С. Ідеї гуманізму в національній системі виховання / Володимир Штифурак // Рід. шк. – 1999. – № 11. – С. 4-5.
13. Ярмаченко М.Д. Стан і завдання досягнень в галузі історії педагогіки / М.Д. Ярмаченко // Історія педагогіки у структурі професійної підготовки вчителя. Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Серія соціально-педагогічна. Випуск 3 / [відп. ред. Ю.М. Ковальчук; наук. ред. О.В. Сухомлинська]. – Т. I. – Кам'янець-Подільський, 2002. – С. 3-6.

УДК 811.111'42

МЕТОДИКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕКСТІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ ТА ТРУДНОЩІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ

Птушка А.С.

кандидат філологічних наук, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Ця стаття присвячена методиці перекладу англійських текстів на українську мову та труднощам їх перекладу. У статті докладно розглянуто термін «переклад» та основні типи перекладу. Проаналізовано проблеми перекладу англійських текстів на українську мову та виявлено ряд труднощів під час його здійснення, а також розглянуто граматичні, лексичні та жанрово-стилістичні труднощі перекладу.

Ключові слова: методика, переклад, труднощі перекладу.

МЕТОДИКА ПЕРЕВОДА АНГЛІЙСКИХ ТЕКСТОВ НА УКРАІНСЬКИЙ ЯЗЫК И ТРУДНОСТИ ИХ ПЕРЕВОДА

Птушка А.С.

Эта статья посвящена методике перевода английских текстов на украинский язык и трудностям их перевода. В статье подробно рассмотрен термин «перевод» и основные типы перевода. Проанализированы проблемы перевода английских текстов на украинский язык и выявлен ряд трудностей во время его осуществления, а также рассмотрены грамматические, лексические и жанрово-стилистические трудности перевода.

Ключевые слова: методика, перевод, трудности перевода.

METHOD OF TRANSLATING OF ENGLISH TEXTS INTO UKRAINIAN LANGUAGE AND DIFFICULTIES OF THEIR TRANSLATION

Ptushka A.S.

This article is devoted to the method of translating of English texts into Ukrainian language and difficulties of their translation. The article examined in detail the term «translation» and the main types of translation.

The problems of translating of English texts into Ukrainian language are analysed and found out a number of difficulties during its implementation, and also grammatical, lexical and genre-stylistic difficulties of translation are considered.

Key words: method, translation, difficulties of translation.

Англійська мова сьогодні – одна з п'яти мов міжнародного спілкування, поряд з російською, німецькою, китайською та арабською. Але серед усіх цих мов вона найпоширеніша, що обумовлено її відносною простотою [4].

Переклад – відтворення оригіналу засобами іншої мови із збереженням єдності змісту і форми. Ця єдність досягається цілісним відтворенням ідейного змісту оригіналу в характерній для нього стилістичній своєрідності на іншій мовній основі. Шлях до досягнення такої єдності не лежить через встановлення формальних відповідників. Зіставлення засобів різних мов, навіть найбільш віддалених, можливе

лише шляхом зіставлення функцій, які виконують різні мовні засоби. Звідси точність перекладу полягає у функціональній, а не формальній відповідності оригіналу.

Переклад є однією з важливих форм міжкультурних взаємин. Оскільки знання іноземних мов і в давні часи, і сьогодні не можна назвати масовим, перекладачі виступають посередниками між народами, які спілкуються в найрізноманітніших сферах життя. Окрім посередницької функції, перекладні твори виконують і творчу, продуктивну місію, бо завжди були важливим стимулом розвитку національних мов, літератур, культур.

Переклад – один з тих процесів розумової діяльності людини, які при поверхневому розгляді представляються досить простими або, принаймні, що піддаються елементарному логічному аналізу й поясненню. Про останнє свідчить досить розповсюджене розуміння перекладу як відповідності між різнорівневими об'єктами й структурами мов, що беруть участь у ньому. Однак модель перекладу на базі встановлення відповідностей між об'єктами й структурами різних мов є очевидно неповною. Як відомо, неповноту цієї моделі насамперед яскраво демонструють недоліки систем машинного перекладу, дія яких саме й заснована, головним чином, на встановленні різнорівневих міжмовних відповідностей.

Відповідно до наукового підходу, що склався в останні десятиріччя, переклад являє собою паралельну мовну реалізацію думки засобами двох мов. Викладаючи своє розуміння перекладу, В.Н. Комісаров пише, що в процесі перекладу «функціонують дві мовні системи, але вони функціонують не незалежно одна від одної, а співвідносяться, з паралельним використанням комунікативно рівноцінних одиниць» і визначає переклад як «особливий процес співвіднесеного функціонування мов» [2].

У процесі реального перекладу перекладач не підшукує відповідності окремим структурам однієї мови в іншу, а виражає зміст висловлення на одній мові, користуючись засобами іншої [3]. Перекладацькі трансформації являють собою зручну й зрозумілу модель перекладу. Крім того, в результаті фіксації перекладацького досвіду у вигляді прямих трансформацій для багатьох найбільше тісно взаємодіючих у пе-

рекладі пар мов, які настільки часто використовуються в перекладі, що можна, очевидно, говорити про те, що у свідомості перекладачів уже встановився прямий зв'язок між формами двох мов і переклад найчастіше йде по механізму прямих відповідностей.

Поряд з цим в жодному разі не можна забувати, що трансформації є штучною моделлю перекладу, а в реальному процесі перекладу відсутні прямі відповідності між формами різних мов.

Все вищезгадане дає можливість вважати розкриття особливостей методики перекладу англійських текстів на українську мову **актуальним**, потрібним і необхідним при вивченні сучасної англійської мови.

Мета роботи: дослідити особливості методики перекладу англійських текстів на українську мову та виявити труднощі їх перекладу.

Існує декілька основних типів перекладу – усний та письмовий.

Найважливішою необхідною усному перекладачеві якістю є хороша оперативна пам'ять – уміння утримувати в пам'яті початковий текст до тих пір, доки він не буде перекладений. Усний переклад поділяється на два основні види – синхронний і послідовний.

Усний синхронний переклад здійснюється одночасно з мовленням виступаючого.

Усний послідовний переклад припускає, що виступаючий робить у мовленні логічні паузи, надаючи тим самим перекладачеві можливість передати сказане іноземною мовою.

Одним з найбільш відомих положень методики викладання іноземних мов є положення про те, що достатньо міцне запам'ятовування мовних одиниць і моделей забезпечується шляхом неодноразового їх повторення. Природно, що на заняттях по перекладу найбільш вигідним є багатократне вживання мовних одиниць, що підлягають засвоєнню, і конструкцій в перекладацьких вправах, що дозволяють одночасно тренувати весь комплекс перекладацьких умінь і навиків, при цьому в міру можливості слід уникати монотонності (монотонність долається шляхом постановки щоразу іншого завдання).

До письмового перекладу висуваються більш жорсткі вимоги. Перекладати слід враховуючи всі чинники, які визначають вибір перекладного еквівалента. Більш жорсткі вимоги – це письмове джерело і

воно повинне задовольняти всі норми граматики, стилістики й орфографії цільової мови. Перекладаючи усно, інтерпретатор може дещо випустити і вибрати не зовсім відповідний синонім – його зрозуміють. З письмовим перекладом все по-іншому, адже його буде читати не одна людина. До нього, якщо він містить важливу інформацію, будуть не раз звертатися, переказувати його, цитувати у своїх працях. А переклади роману, оповідання, вірша стануть невід’ємною частиною (української, німецької тощо) літератури, хоча написані вони, скажімо, англійською чи китайською.

Звертаючись до проблем перекладу англійських текстів на українську мову, то під час його здійснення дійсно виникає ряд труднощів: граматичні; лексичні; жанрово-стилістичні та ін.

У процесі перекладу граматичні і лексичні форми сприймаються у нерозривному зв’язку і постійній взаємодії, адже в кожній мові граматичне тісно пов’язане з лексичним і спосіб передачі в перекладі граматичних форм і конструкцій нерідко залежить від їх лексичного наповнення. Одне и те ж граматичне явище залежно від конкретного лексичного вираження може перекладатися різними способами. Поряд з цим існують певні загальні закономірності співвідношення та відповідності граматичних форм і конструкцій мов оригіналу і перекладу, тому докладний опис таких співвідношень, орієнтований на переклад, видається не тільки доцільним, а й необхідним, щоб достатньо чітко уявляти, які можливості має перекладач у своєму розпорядженні для адекватної передачі у перекладі граматичних явищ оригіналу.

Обов’язковою умовою адекватного перекладу є вміння правильно аналізувати граматичну будову іншомовних речень, правильно визначати граматичні труднощі перекладу й конструювати речення у переклад відповідно до норм мови і жанру перекладу. Зрозуміло, що перекладач повинен бути добре обізнаним з граматичними особливостями вихідної та цільової мов, основами теорії перекладу а також із перекладними відповідниками у галузі граматики та лексики, перекладацькими трансформаціями, способами перекладу різних мовних та мовленнєвих явищ. Все це становить частину загальної компетенції перекладача.

Під час перекладу потрібно правильно зрозуміти зміст речень, смислові відношення між реченнями та значення метатекстових еле-

ментів, що беруть участь в організації тексту. Природно, що найбільший комплекс граматичних проблем перекладу пов'язаний із розумінням синтаксичної структури та морфологічного складу речень як мовних елементів, що є безпосередніми носіями предметної інформації.

Відомо що, англійська і українська мови належать не тільки різним гілкам індоєвропейської родини мов (перша – до германської, друга – до слов'янської), а й до різних структурних типів мов: перша – переважно аналітична мова, де граматичні відношення у реченні передаються вільними граматичними морфемами, а друга – флективна мова, де граматичні значення й відношення передаються за допомогою зв'язаних граматичних морфем – флексій. Саме розбіжності в будові мов, у наборі їхніх граматичних категорій, форм та конструкцій і становлять першу велику групу граматичних труднощів перекладу.

Наступна група граматичних труднощів перекладу пов'язана з різним обсягом змісту подібних у двох мовах форм і конструкцій.

Третю групу граматичних труднощів перекладу складають ті граматичні явища мови тексту оригіналу, що мають відмінні від відповідних граматичних явищ мови перекладу функціональні характеристики: наприклад, форми однини і множини іменника наявні і в українській, і в англійській мовах, однак форми конкретних іменників можуть не збігатися.

Четверта група граматичних труднощів перекладу складається з тих граматичних явищ, що мають різні частотні характеристики в англійській та українській літературі.

Певні труднощі для перекладачів-початківців становлять граматичні омоніми – формально тотожні граматичні форми або конструкції, що мають різне граматичне явище.

Наступна група граматичних труднощів перекладу пов'язана з особливостями вираження членів речення у двох мовах, насамперед підмета і присудка.

Отже, саме для того, щоб уникнути неадекватного буквального перекладу і потрібно застосовувати перекладацькі граматичні трансформації, внаслідок яких буквальний переклад адаптується до норм мови перекладу та стає адекватним [1].

Взагалі, як грамати́ка певною мірою залежить від лекси́ки так і лексика залежить від грамати́чних моментів. Таким же чином лексика і грамати́ка тісно пов'язані з жанрово-стилістичними проблемами, оскільки, наприклад, до стилістичних характеристик тексту відносяться і частотність вживаних певних слів, і застосування певних грамати́чних форм та структур.

На підставі викладеного, можна сказати, що з усіх аспектів перекладу найважливішим є мовний аспект, тому що саме завдяки мові передається вся інформація, яка міститься в оригіналі. Без мови, зрозуміло, не було б і самого перекладу. Оскільки у перекладі перекладач має справу із двома мовами, то багато в чому успішність та адекватність перекладу залежить від належного знання ним усіх особливостей цільової мови у порівнянні з вихідною мовою, ніж власне від володіння навичками перекладу.

Перспективу подальших досліджень складуть головні шляхи вирішення проблем перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2001. – Ч.1. – 272 с.
2. Комиссаров В.Н. Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике/ В.Н. Комиссаров. – М.: Международные отношения, 1978. – 232 с.
3. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В.Н. Комиссаров. – М.: Высш. шк., 1990. – 253 с.
4. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: учеб. пособ./ С.Г. Тер-Минасова. – М.: Слово/Slovo, 2000. – 624 с.